

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра _____ менеджменту _____
(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ ОК 13 Місцевий та регіональний розвиток _____
(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: _____ «Регіональне управління» _____
(назва освітньої програми)

Спеціальність: _____ 281 «Публічне управління та адміністрування», _____
(найменування спеціальності)

Галузь знань: _____ 28 «Публічне управління та адміністрування» _____
(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: _____ бакалавр _____
(назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
_____ менеджменту _____
(найменування кафедри)

Протокол № 1 від 29.08.2022 р.

м. Запоріжжя 2022

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Місцевий та регіональний розвиток
Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський) рівень</i>
Викладач	Гудзь Петро Васильович, професор, д.е.н., професор кафедри менеджменту;
Контактна інформація викладача	Litgudz@gmail.com 509298044
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>Предметна аудиторія кафедри</i>
Обсяг дисципліни	<i>240 год., 58 лекційних, 28 семінарських, 114 годин самостійної роботи, 40 год інд. роботи, залік, іспит</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій</i>
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<p><i>Перелік дисциплін, вивчення яких має передувати дисципліні – Вступ до спеціальності, Адміністративне право.</i></p> <p><i>Компетентності, які полегшують засвоєння дисципліни – загальні:</i></p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p><i>Перелік дисциплін, для вивчення яких є обов'язковими знання, здобуті при вивченні цієї дисципліни – Державна служба, регіональне управління, Основи публічного управління та адміністрування</i></p>	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p><i>Майбутньому фахівцеві варто вивчити саме цю навчальну дисципліну по причині а) місцевий і регіональний розвиток – це економіка просторова, де мешкають і реалізують людський потенціал громадяни, тому важливо знати засади її розвитку; б) фахівці з даними компетентностями завжди є затребуваними у управлінні громадами, реалізації підприємницьких ідей і бізнес-проектів</i></p> <p>агальні компетентності:</p> <p>ЗК1 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК2 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p> <p>ЗК3 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя</p> <p>ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним</p> <p>ЗК5 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації</p> <p>ЗК6 Здатність працювати в команді</p> <p>ЗК7 Здатність планувати та управляти часом</p> <p>ЗК8 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми</p> <p>ЗК 10 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово</p>	

<p>ЗК11 Здатність спілкуватися іноземною мовою</p> <p>ЗК12 Навички міжособистісної взаємодії</p> <p>ЗК13 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</p> <p>СК1 Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів</p> <p>СК2 Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів</p> <p>СК3 Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки</p> <p>СК5 Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій</p> <p>СК6 Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності</p> <p>СК7 Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати</p> <p>СК8 Здатність використовувати систему електронного документообігу</p> <p>СК11 Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування</p> <p>Очікувані програмні результати навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ПР1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства; - ПР2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою; - ПР7. Уміти організувати та брати участь у волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції; - ПР12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування; - ПР13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.
<p>4. Мета вивчення навчальної дисципліни</p>
<p>формування теоретичних і практичних знань про закономірності та особливості функціонування місцевої та регіональної економіки, сучасний стан і напрями регіонального та локального розвитку економіки в умовах євроінтеграційних процесів а після воєнного відновлення господарства; визначення ролі громадянського сектора в структурі факторів місцевого і регіонального розвитку; обґрунтування організаційно-економічних та адміністративних механізмів управління місцевим економічним розвитком, а також соціальних, екологічних та аспектів розвитку територіальної економіки в умовах сталого розвитку територіальних громад.</p>
<p>5. Завдання вивчення дисципліни</p>
<ul style="list-style-type: none"> – аналіз сучасного стану регіональної політики в Україні; – вивчення закономірностей та особливостей функціонування локальної та регіональної економіки порівняно з економіками інших країн; – засвоєння економічних теорій розвитку регіональної та місцевої економіки; – обґрунтування фінансово-економічної незалежності територіальних громад і регіонів; визначення соціальних результатів економічного розвитку регіонів та ОТГ; – розгляд сучасного стану і основних напрямів регіонального розвитку економіки; – визначення і обґрунтування стратегічних пріоритетів і операційних цілей розвитку територій та механізмів їх досягнення;

–застосування методів оцінювання економічної ефективності місцевого та регіонального розвитку.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи місцевого економічного розвитку

Тема 1. Демократичне врядування як основа місцевого економічного розвитку

Демократизація та децентралізація державного управління. Демократизація суспільного життя. Децентралізація управління та адміністративно-територіальна реформа. Визначення та сутність демократичного врядування. Партисипативна демократія. Форми взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю. Партисипативний бюджет як форма залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні. Роль різних суб'єктів у розвитку партисипативної демократії на місцевому рівні. Роль засобів масової інформації в демократичному врядуванні. Формування ОТГ як первинного осередку місцевого самоврядування та органу територіального управління. Основні наслідки та сучасні виклики. Становлення і розвиток об'єднаних територіальних громад. Економіко-правові та організаційно-економічні засади становлення економіки ОТГ. Історія розвитку місцевого самоврядування та етапи місцевого економічного розвитку. Правові засади та вітчизняна модель врядування.

Тема 2. Основи місцевого економічного розвитку

Сутність місцевого економічного розвитку. Зміст понять «продуктивні сили», «розміщення продуктивних сил», «територіальна організація продуктивних сил», «просторовий розвиток». Чинники місцевого економічного розвитку та готовність громади. Згуртованість громади як передумова її розвитку. Еволюція місцевого економічного розвитку: вітчизняний та світовий досвід. Організація управління місцевим економічним розвитком. Завдання та компетентності спеціаліста з місцевого економічного розвитку.

Тема 3. Методологія просторового розвитку

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Принципи розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Потенціал регіонального розвитку як сукупність факторів регіонального розвитку. Традиційна класифікація факторів: фактор економіко-географічного положення; природно-ресурсні фактори; історичні фактори; демографічні фактори; соціальні фактори; екологічні фактори; фактор науково-технічного прогресу; фактор часу тощо. Класифікація факторів за пріоритетністю. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв. Основи управління місцевим та регіональним розвитком.

Тема 4. Соціальна інклюзія як механізм формування згуртованої громади розвитку

Соціальний договір та його сутність. Основні суб'єкти місцевого та регіонального розвитку. Їх ролі та функції. Матеріальні і нематеріальні ресурси розвитку громади: місцевих традицій, самоорганізації людей, унікальних здібностей членів громади, інтелектуальної власності громади - символіки, рецептів їжі, секретів народних промислів, народної творчості тощо). Шляхи підвищення згуртованості громад. Форми участі громадськості у просторовому плануванні у громаді. Участь громадськості в містобудівній діяльності. Створення карти можливостей громади. Громадська рада громади. Соціальна активність: громадянські компетентності та фахові компетентності як ресурс розвитку. Потенційна участь у розвитку громади різних вікових та соціальних груп: молодь, літні люди, творчі особистості та відомі митці. Громадські організації та неформальна самоорганізація громадян. Навички міжособистісної взаємодії.

Змістовний модуль 2 Механізм забезпечення місцевого економічного розвитку

Тема 5. Проектний підхід до місцевого економічного розвитку. Розвиток підприємництва як основа МЕР.

Підхід до місцевого економічного розвитку. Місцева економічна політика та її складові. Класифікація інструментів місцевого економічного розвитку. Соціальне підприємництво. Простори спільного використання. Підтримка бізнесу. Сприяння розвитку підприємництва. Залучення нового бізнесу та інвестицій. Робота в екосистемі. Процес місцевого економічного розвитку. Громада як джерело новаторства. Форми соціальних новацій. Фізичні особи-підприємців як основа місцевої зайнятості. Правове регулювання підприємницької діяльності. Особливості функціонування місцевої економіки в умовах військової агресії. Локальні та регіональні кластери, технопарки тощо.

Тема 6 Інноваційне підприємництво та управління соціально орієнтованими стартап проектами громади.

Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами громади. Обґрунтування проекту. Розробка стартап-проекту громади. Методика розробки. Формування бізнес-ідеї проекту. Розроблення концепції проекту. Розробка елементів плану проекту. Розробка календарного графіку проекту. Розробка бюджету (для соціальних проектів – бюджету участі). Розробка робочих завдань і моніторингу виконання проекту.

Забезпечення реалізації проекту. Оцінка ефективності реалізації проекту. Методи оцінювання проекту евалюація ex-post.

Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.

Сутність та еволюція ІМЕР. Інституції місцевого розвитку як ресурс розвитку громад і територій. Ресурсна база та інституційний ландшафт місцевого економічного розвитку.

Види та форми ІМЕР. Характеристики ІМЕР. Фактори та доцільність створення ІМЕР. Основні етапи створення Агенцій місцевого економічного розвитку. Визначення сфер діяльності ІМЕР. Форми планування діяльності Агенцій. Визначення впливу ІМЕР на середовище діяльності. Партнерство з бізнесом та владою. Послуги та бізнес-моделі функціонування ІМЕР. Ознаки інституційної сталості ІМЕР. Асоціації підприємців та промисловців та їхні функції.

Тема 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку

Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Бюджетне фінансування місцевого економічного розвитку. Фінансування місцевого економічного розвитку через міжмуніципальне співробітництво. Інвестиційні механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Кредитні механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Фінансування місцевого економічного розвитку через гранти.

Змістовний модуль 3. Концептуальні засади регіонального економічного розвитку

Тема 9. Сутність та основні концепції регіонального економічного розвитку

Поняття регіону. Основні підходи до визначення сутності регіону. Основні риси регіону. Класифікація регіонів. Поняття розвитку. Сутність розвитку та його складові. Види розвитку. Просторовий і територіальний розвиток. Регіональний розвиток: основні концепції та механізми реалізації. Нормативно-правове забезпечення місцевого та регіонального розвитку. Інституційні механізми регіонального розвитку. Теорія сільськогосподарського штандорта Й. Тюнена. Раціональний штандорт промислового підприємства В. Лаунхардта. Теорія розміщення промисловості А. Вебера. Теорія центральних місць В. Крісталлера. Теорія організації економічного простору А. Льоша. Теорія дифузії нововведень Т. Хагерстранда. Модель «центр - периферія» Дж.

Фрідманна. Теорія полюсів зростання Ф. Перру. Класична теорія регіональної політики Дж. М. Кейнса. Теорія розміщення (теорія економічних центрів) Я. Тінбергена, Х. Боса. Теорія економічної взаємодії територіальних формувань Д. Рейлі і У. Іклі. Теорія «витрати – випуск» В. Леонтьєва.

Тема 10. Теоретичні засади та сучасний стан державної регіональної політики

Сутність державної регіональної економічної політики. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики. Основні цілі державної регіональної економічної політики. Основи регіональної політики України. Державна політика розвитку місцевого самоврядування. Економічні засади місцевого та регіонального розвитку. Соціальна складова місцевого та регіонального розвитку. Діяльність Ради регіонального розвитку, Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України. Завдання державної регіональної політики. Поняття і суть механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Цільова організаційно-правова база реалізації державної регіональної економічної політики. Основні важелі та інструменти механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Спеціальні (вільні) економічні зони, як один із засобів реалізації державної регіональної економічної політики державної регіональної економічної політики. Адміністративно-територіальний устрій України. Сутність та специфіка суспільно-географічного районування України. Законодавча база регіонального розвитку в Україні: Закони України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про планування і забудову територій», Закон України «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», «Бюджетний кодекс України», «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Шляхи удосконалення адміністративно-територіального устрою України. Проблеми децентралізації влади в Україні.

Тема 11. Конкурентоспроможність розвитку регіонів

Поняття конкуренції та конкурентності. Конкурентоспроможність як економічна категорія. Основні теорії конкурентоспроможності регіону. Теорія конкурентних переваг М.Портера. Конкурентоспроможність регіональної економіки в системі світової економіки. Концепція міжнародної конкурентоспроможності регіонів України. Принципи та методика визначення рейтингу конкурентоспроможності регіону. Аналіз європейського досвіду визначення конкурентоспроможності регіону. Характеристика показників, що входять до складу конкурентоспроможності регіону. Розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності регіону.

Змістовний модуль 4. Новітні механізми забезпечення регіонального економічного розвитку

Тема 12. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку

Методологія стратегування регіонального та місцевого розвитку. Обґрунтування необхідності прийняття Державної стратегії. Основні напрями вдосконалення системи територіальної організації державної влади та системи місцевого самоврядування. Зміцнення матеріальної і фінансової бази місцевого самоврядування та ресурсне забезпечення місцевого та регіонального розвитку. Етапи реалізації Державної стратегії та її нормативно-правове забезпечення. Сильні і слабкі сторони соціально-економічного розвитку регіонів. Методологія SMART-планування. Основні оперативні цілі та основні завдання державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Механізм реалізації та моніторингу виконання стратегії. Особливості розробки і реалізації регіональних програм розвитку. Порівняльний аналіз. Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку Запорізької області на період до 2027 року. Сценарії розвитку Запорізької області. Пріоритети і стратегічні цілі та завдання розвитку області на період до 2027 року. Особливості розробки і впровадження стратегій розвитку територіальних громад. Програмування та проектування регіонального розвитку. Моніторинг реалізації Стратегії та вимірність показників розвитку регіону.

Тема 13. Екологічна сталість в моделях місцевого і регіонального економічного розвитку

Інтеграція екологічної сталості в місцевий економічний розвиток. Екологічна сталість місцевого економічного розвитку на функціональному рівні. Екологічна сталість місцевого економічного розвитку на організаційному рівні. Екологічна сталість і місцевий економічний розвиток у сільських громадах. Зарубіжні успішні практики розвитку екосистемних послуг як конкурентної переваги регіону.

Тема 14. Культурні та креативні індустрії місцевого та регіонального розвитку

Трансекторальний характер культурних та креативних індустрій. Концепція культури 3.0 П'єра Луїджі Сакко (2011 р.). Поняття креативного хабу та шляхи нарощування потенціалу нових креативних хабів. Створення стратегій та платформ залучення громадськості. Покращення креативної підприємницької освіти та навичок, розширенні аудиторії та ринків. Форми заохочення інтернаціоналізації та співпраці. Концепція креативного міста. Місто інспірації. Досвід креативних індустрій за кордоном: Гельсінська міська мережа бібліотек HELMET (Фінляндія), міський кінотеатр Kinodvor у м. Любляна (Словенія), молодіжний театр Organg (Данія), театрально-культурний центр Laznia Nowa (Польща) та наукова галерея Science Gallery (Ірландія).

Тема 15. Маркетингове забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.

Маркетинг і брендинг території. Методологічні засади маркетингу територій. Формування маркетингової стратегії, цільові групи й сегментація ринку. Брендинг міста: пошук міської ідентичності. Процес брендингу міста. Маркетингова комунікація. Зарубіжна та вітчизняна практика брендингу та ребрендингу міст і територій.

7. План вивчення навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість год	
	денна	заочна
Третій семестр		
Тема 1. Демократичне врядування як основа місцевого економічного розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання.	7	12
Тема 2. Основи місцевого економічного розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Виконання кейсу 4. Виконання тестового завдання. 5. Проходження курсу «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад» на онлайн-платформі Прометеус	7	12
Тема 3. Методологія просторового розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми.	7	10

<p>3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях.</p> <p>4. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p>		
<p>Тема 4. Соціальна інклюзія як механізм формування згуртованої громади розвитку</p> <p>1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу.</p> <p>2. Огляд теоретичного матеріалу з теми.</p> <p>3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях.</p> <p>4. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p> <p>7. Проходження курсу «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» на онлайн-платформі Прометеус</p>	7	10
<p>Тема 5. Проектний підхід до місцевого економічного розвитку. Розвиток підприємництва як основа МЕР.</p> <p>1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу.</p> <p>2. Огляд теоретичного матеріалу з теми.</p> <p>3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях.</p> <p>4. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p>	7	12
<p>Тема 6. Інноваційне підприємництво та управління соціально орієнтованими start-up проектами громади</p> <p>1. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>3. Виконання тестового завдання.</p> <p>4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи.</p> <p>5. Підготовка проекту локального розвитку</p> <p>6. Виконання ситуаційного завдання.</p> <p>7. Презентація індивідуального завдання, підготовка тез доповідей</p>	7	12
<p>Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.</p> <p>1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу.</p> <p>2. Огляд теоретичного матеріалу з теми.</p> <p>3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях.</p> <p>4. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p> <p>6. Виконання тестового завдання.</p> <p>7. Проходження курсу «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» на онлайн-платформі Прометеус</p>	7	12
<p>Тема 8. Механізми фінансування місцевого економічного розвитку</p> <p>1. Підготовка до практичного заняття.</p> <p>2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.</p>	7	12

3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Презентація проекту локального розвитку. 6. Виконання тестового завдання.		
Всього за семестр	56	92
Четвертий семестр		
Тема 9. Сутність та основні концепції регіонального економічного розвитку 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання.	8	14
Тема 10. Теоретичні засади та сучасний стан державної регіональної політики 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання. 7. Підготовка і презентація реферату	8	14
Тема 11. Конкурентоспроможність розвитку регіонів 1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. 2. Огляд теоретичного матеріалу з теми. 3. Конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях. 4. Підготовка до практичного заняття. 5. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 6. Виконання тестового завдання. 7. Розрахункове завдання «Визначення і оцінка рівня економічного розвитку ТГ/регіону»	8	2
Тема 12. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку 1. Підготовка до практичного заняття. 2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Виконання ситуаційного завдання. 6. Опрацювання індивідуального завдання. 7. Написання тез доповідей	10	12
Тема 13. Екологічна сталість в моделях місцевого і регіонального економічного розвитку 1. Підготовка до практичного заняття.	8	12

2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Виконання ситуаційного завдання. 6. Опрацювання індивідуального завдання. 7. Написання тез доповідей		
Тема 14. Культурні та креативні індустрії місцевого та регіонального розвитку 1. Підготовка до практичного заняття. 2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Підготовка проекту локального розвитку 6. Виконання ситуаційного завдання. 7. Презентація індивідуального завдання, підготовка тез доповідей	8	12
Тема 15. Маркетингове забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку 1. Підготовка до практичного заняття. 2. Підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. 3. Виконання тестового завдання. 4. Повторення матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольної роботи. 5. Виконання ситуаційного завдання. 6. Екскурсія до «Інституту розвитку м. Запоріжжя», підготовка звіту Альтернатива Ознайомлення з роботою місцевого ЦНАПу. Підготовка звіту. 7. Презентація тез доповідей.	8	12
Всього за семестр	58	92
Разом	114	184

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи студента.

Метою самостійної роботи студента в межах навчальної дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні фахівця вищої кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 37 % (114 год.) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (240 год.).

У ході самостійної роботи здобувач має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної освітньо-наукової діяльності.

СРС в межах навчальної дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних вмінь, які включає:

- вивчення навчальної літератури за темами та пошук додаткової літератури;
- опрацювання лекційного матеріалу;
- конспектування окремих питань, що не розглянуті на лекційних заняттях;
- виконання практичних завдань за темами навчальної дисципліни;
- написання доповідей та коротких повідомлень до семінарських занять;
- підготовка до семінарських, практичних (лабораторних) занять та виконання домашніх завдань;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю;
- виконання індивідуальних завдань (написання рефератів, здійснення наукових досліджень з підготовкою доповіді на науковій студентській конференції та/або публікацією статті (тез доповіді) у науковому збірнику, пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою курсу, підготовка та проведення студентом на практичному занятті міні-лекції, складання словника по курсу, розробка тематичного кросворду, написання реферату, есе за заданою тематикою тощо);
- самонавчання та набуття навиків soft skills шляхом самоосвіти на платформі *Prometheus* за курсом «Децентралізація: від патерналізму до відповідального розвитку», «Основи державної політики», «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», «Як діяти далі: Державним службовцям про сталий розвиток», «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» тощо,
- розв'язання кейсових завдань.

Всі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові. До обов'язкових належать завдання, які студенти мають виконувати обов'язково впродовж вивчення даної дисципліни. Вибіркові включають альтернативні завдання, серед яких студент на власний розсуд обирає конкретні завдання з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Контроль оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	3-4
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1-2

Консультативна допомога здобувачам вищої освіти надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і здобувача вищої освіти за графіком консультацій (<https://zr.edu.ua/rozklad-zanyat-ta-konsultacyi-19>) - один раз на тиждень або за попередньою домовленістю;
- листування за допомогою електронної пошти pitgudz@gmail.com (у форматі 24/7 кожного дня);
- відеозустріч, аудіоспілкування або повідомлення у сервісах Viber, Telegram, WhatsApp (за графіком консультацій викладача згідно кафедрального розкладу); спілкування по телефону (з 15.00 до 20.00 кожного дня окрім вихідних та святкових днів).

9. Система та критерії оцінювання курсу

Засоби оцінювання:

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів вивчення дисципліни, згідно Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка»* є:

- екзамен (залік);
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Контроль знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» ґрунтується на застосуванні рейтингової системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курсу дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» поділяється на 4 змістовних модуля – 8 тем у першому семестрі, 7 – у другому. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання використовуються такі засоби оцінювання:

- поточне усне опитування на лекційних та практичних заняттях;
- оцінка виконання практичних самостійних завдань;
- оцінка аналізу практичних ситуацій, кейсів на практичному занятті;
- тестова перевірка під час поточного контролю;
- проведення двох рубіжних контролів.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання використовуються такі засоби оцінювання:

- захист контрольної роботи;
- підсумковий контроль у третьому семестрі формі заліку: надання відповідей на теоретичні питання, виконання практичних завдань, підсумковий контроль у четвертому семестрі у формі іспиту.

Критерії оцінювання курсу

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»**, контрольні заходи включають в себе вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи. Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Вступ до спеціальності» включає в себе поточний, рубіжний та підсумковий контроль. Також, за окремим наказом ректора, може проводитись ректорський контроль знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль проводиться викладачами під час аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Вступ до спеціальності» є:

- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- виконання обов'язкових завдань самостійної роботи;

* Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: С.Б. Беліков та ін. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ, НУ «Запорізька політехніка». 2019. 18 с.

** Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. НУ «Запорізька політехніка», 2021. 41 с.

- виконання індивідуальних дослідницьких завдань (за вибором здобувача вищої освіти або викладача);
- участь в конференціях, конкурсах наукових робіт та інноваційних проєктів, олімпіадах.

Для здобувачів вищої освіти *денного відділення* поточний контроль та оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за наступними напрямками:

- робота на лекціях (активність на лекційних заняттях, участь в експрес-опитуванні (тестуванні); участь у навчальній дискусії);
- робота на практичних заняттях (активність на заняттях, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни, усне опитування, тестування, виконання практичних завдань, участь у навчальній дискусії, обговоренні ситуаційного завдання, участь у діловій грі, тощо).

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією під час проведення заліку і враховуються викладачем при визначенні результатів рубіжного контролю та підсумкової оцінки з дисципліни.

Рубіжний (модульний, тематичний, календарний) контроль – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Проводиться у вигляді модульної контрольної роботи або за результатом поточного контролю.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його завершених етапах за 100-бальною шкалою. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. **Семестровий контроль** з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» проводиться у формі семестрового іспиту в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом здобувача вищої освіти. Завдання іспиту включають теоретичні питання з курсу та практичне завдання.

Підсумкова оцінка із дисципліни, яка виставляється в іспитову відомість є сумою балів за різні види навчальної роботи:

Контроль знань студентів з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» ґрунтується на застосуванні рейтингової системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курс дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» поділяється на 2 змістових модулі, у межах яких розподілені теми. Всього студент може отримати 100 балів: 40 балів під час поточного контролю та 60 балів за рубіжний контроль. Підсумкова оцінка за курс визначається як середнє арифметичне отримання балів за змістові модулі. Для здобувачів денної форми навчання засоби оцінювання: поточне усне опитування на лекційних та практичних заняттях, оцінка виконання індивідуальних завдань, аудиторне розв'язання задач, тестова перевірка під час поточного та підсумкового контролю, проведення двох рубіжних контролів. Для здобувачів заочної форми навчання засоби оцінювання: виконання та захист контрольної роботи, підсумковий контроль у формі тестування. До екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах за 100-бальною шкалою.

Контроль знань здобувачів вищої освіти заочного відділення здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи у вигляді відповідей на питання, що стосуються змісту роботи. Зміст завдань контрольної роботи можна знайти в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua> та у методичних вказівках до виконання контрольної роботи з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» за ОП Регіональне управління. За умови, якщо здобувач вищої освіти через поважні обставини не виконав, або не зміг захистити контрольну роботу, або не згоден з оцінкою, він складає залік з дисципліни. Контрольні питання до заліку здобувачі вищої освіти можуть знайти в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua>. Підсумкова оцінка за семестр визначається як середня двох підсумкових контролів за перший та другий змістовні модулі відповідно у третьому та третій і четвертий модулі у четвертому семестрах. До залікової відомості заносяться результати в балах за 100-бальною шкалою.

Таблиця 9.1.

Критерії оцінювання проведення змістовного модульного контролю з дисципліни

Найменування завдань	Кількість балів	Загальна кількість балів
Модульна контрольна робота	-	2*30=60
Поточне опитування	20	20
Тестові завдання	5	5
Реферат	10	10
Індивідуальні завдання	5	5
Підсумок	40	100

Таблиця 9.2.

Розподіл балів, які отримують студенти при поточному оцінюванні знань (екзамен Третій семестр)

Поточне тестування та самостійна робота								Про ект	Тес т	Залік *
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	30	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Четвертий семестр

Поточне тестування та самостійна робота							Тест	Іспит
Змістовий модуль №3			Змістовий модуль №4					
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	15 20	50
5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

	Оцінка за національною шкалою
--	-------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60 – 100	60 – 100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

10. Політика курсу

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність здобувача вищої освіти на заняттях). В умовах впровадження он-лайн-освіти за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватись самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дедлайнів. Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач вищої освіти має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки с здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».